

Reserapport Östtimor augusti 2005

Det var ett returbesök som jag hade sett fram mot under en längre tid. Att komma tillbaka och se allt som hade hänt under de tre år som gått sedan förra besöket, skulle bli otroligt spännande. Jag visste naturligtvis att risken för besvikelse fanns där. Rapporterna från Östtimor har ju inte varit odelat positiva om man skall uttrycka sig diplomatiskt. På planet från Denpasar fick vi sällskap av president Xanana Gusmão med stabfolk. De kom i en kolonn av limousiner med en väldig fart precis innan vi skulle taxa ut. Tydligt var överläggningarna presidenterna emellan avslutade. Dagen innan hade det hållits presskonferens om bildandet av sannings- och vänskapsskommissionen. Det organ som man hade hoppats skulle verka för att rättvisa skipas efter vidrigheterna 1999, men icke så. Båda sidor

deklarerar att inga fler åtal är att vänta. De rekommenderar inte rättegångar utan amnesti. Villkoren för amnesti skulle vara ett erkännande av skuld eller en ursäkt. Tyvärr blev det ingen pratstund med Xanana. Han var väl utpumpad efter manglingen dagen före.

Vackert men fattigt land

Att se Östtimor från ovan är en upplevelse. De höga bergen, de jättelika flodfårorna som med jämna mellanrum rinner ner som gigantiska avfarter från en dold autostrada någonstans uppe i bergen. Det turkoskimrande havet, ljuset och luften fri från luftföroreningar och smog, gör att man ser allt så klart och tydligt. Det gör anblicken av Östtimor väldigt speciell. Tyvärr blev första intrycket efter att vi landat också speciellt. Anblicken av passkontrollskjulet lovade inte gott. Att kliva in för att få sin stämpel i passet medförde en omedelbar risk att trampa igenom den tre trappsteg höga trappan. För personer i min viktklass var risken överhängande. Det gällde att balansera på ytterkanterna med hoppet att inte dräsa in i kontrollantens stämpelbord. Trappans brisfälliga skick vittnade om att, här tas inga egna initiativ eller här saknas fortfarande hammare och spik.

Ingen utveckling

Saknades gjorde också FN-personalen som fanns överallt vid förra besöket. Men det var varmt och soligt som då. Att åka omkring i Dili gav ingen känsla av bygg-boom direkt. Faktiskt så såg vi inga byggen alls vilket förvånade. Det var med andra ord sig likt vilket

Söndagsflanörer nedanför Kristusstatyn utanför Dili

inte var direkt positivt. Nog hade man förväntat sig aktiviteter i form av renoverade hus, nya affärer, nya bostadshus, reparerade vägar eller asfalterade vägar, men inte ett spår! Kanske det byggs på avlägsna platser, men det verkade osannolikt. Dili är trots allt huvudstaden. Faktum är att mycket såg mer slitet ut nu än förra gången. Dit hör då till exempel vägnätet. Byggnationer av skilda slag verkade inte vara prioriterade områden. En annan omständighet vi snart lade märke till, var den osäkra tillgången på elström. Vid förra besöket hände det vid något enstaka tillfälle att strömmen bröts, men det var inget som besvärade oss. Nu däremot bröts strömmen titt som tätt. Teven och luftkonditioneringen sloknade per automatik varje kväll, vilket medförde ganska varma nätter. Man kan väl säga att de enda tydliga

tillväxtfaktorer vi lade märke till var ökningen av antalet små barn och getter, vilka ständigt utgjorde en trafikfara. Till det positiva hör att risken för allvarigare olyckor var tämligen liten, då bilarna för det mesta körde väldigt sakta på grund av de dåliga vägarna och de höga besinpriserna. Vi gjorde några utflykter till landsbygden och blev allt lite illa berörda. Både barn och vuxna tyckte vi såg undernärda ut, med väldigt slitna kläder. Givetvis kan det vara olika från plats till plats, men att det förekommer både svält och misär tror jag stod helt klart för oss. Till det som man måste lägga på pluskontot hör den vackra naturen.

Turistpotential finns

Att resa upp i bergen, eller längs kusten ger vyer som är enastående vackra. Bara havet i sig är värt ett besök. Kristallklart, fullt med fiskar och koraller, helt oexploaterat. En dröm för dykare. Att det finns en potential för kommande turism råder det ingen tvekan om. Det som skulle ha varit intressant om man hade haft tid till fler samtal med vanliga människor för att höra om deras situation just nu, men det vi fick fram var att de hade det kämpigt. Svårt att få pengarna att räcka till och sen då det höga prisläget på i stort sett allting. De vi träffade var mycket sympatiska och gjorde ett djupt intryck på oss. Vi lämnade Östtimor med vissa frågor besvarade, men ännu fler obesvarade. Frågan hur det skall gå för Östtimors folk bestäms nog inom de närmaste åren. Sker då ingen påtaglig förbättring är jag rädd att situationen blir ohållbar. Hoppas jag har fel.

Thomas Johansson